

บทที่ 4

ผลการศึกษา

ในบทนี้ เป็นการนำเสนอผลการประมาณค่าทางสถิติของแบบจำลองที่ได้กล่าวถึงในบทที่ 3 โดยจะแบ่งการนำเสนอออกเป็น 2 หัวข้อ ส่วนแรก อาศัยข้อมูลรายปี ตั้งแต่ปี 2531-2550 เป็นช่วงระยะเวลาที่ครอบคลุมก่อนและหลังมีการนำหลักเกณฑ์ Basel I มาใช้จนถึงปัจจุบัน เพื่อตอบคำถามว่าการนำหลักเกณฑ์ Basel I มาใช้ ส่งผลให้พฤติกรรมและผลการดำเนินงานของธนาคารพาณิชย์ไทยมีการเปลี่ยนแปลงไปอย่างไรหรือไม่ ส่วนที่สอง เป็นความพยายามที่จะตอบคำถามว่าการดำรงอัตราเงินกองทุนต่อสินทรัพย์เสี่ยง (Risk-Based Capital Ratio: RBC Ratio) ภายใต้มาตรฐาน Basel I เป็นตัวแปรสำคัญที่ใช้วัดความเสี่ยงของเงินกองทุน ส่งผลกระทบต่อการดำเนินงานของธนาคารพาณิชย์ไทยอย่างไรหรือไม่

ทั้งนี้ ในแต่ละช่วงเวลาได้แบ่งการนำเสนอออกเป็น 2 หัวข้อย่อยตามตัวแปรตาม (Dependent Variable) ที่ใช้ในแบบจำลอง ได้แก่ ตัวแปรแสดงพฤติกรรมการจัดสรร Portfolios และตัวแปรแสดงผลการดำเนินงาน

4.1 ช่วงระยะเวลาที่ครอบคลุมก่อนและหลังมีการนำหลักเกณฑ์ Basel I มาใช้: ปี 2531-2550

4.1.1 ผลการศึกษาผลกระทบของหลักเกณฑ์ Basel I ต่อพฤติกรรมการจัดสรร Portfolios ของธนาคารพาณิชย์ไทย

ตารางที่ 4.1 แสดงผลการประมาณค่าความสัมพันธ์ทางสถิติระหว่างตัวแปรตาม คือ อัตราการขยายตัวของเงินให้สินเชื่อต่อสินทรัพย์รวมของกลุ่มตัวอย่างธนาคารขนาดใหญ่ 4 ธนาคาร และธนาคารทั้งระบบ 9 ธนาคาร (แบบจำลองที่ 1-2 ตามลำดับ) และอัตราการขยายตัวของเงินลงทุนในหลักทรัพย์ต่อสินทรัพย์รวมของกลุ่มตัวอย่างทั้งสอง (แบบจำลองที่ 3-4) กับตัวแปรอิสระต่างๆ ในแต่ละแบบจำลอง

ตารางที่ 4.1
ผลการประมาณค่าทางสถิติที่มี LA และ IA เป็นตัวแปรตาม ระหว่างปี 2531-2550

	$\Delta loans_{i,t}/assets_{i,t-1}$ (LA)		$\Delta Investments_{i,t}/assets_{i,t-1}$ (IA)	
	B4	Total9	B4	Total9
<i>Constant</i>	265.747*	196.553*	-8.958	9.723
	(4.229)	(4.438)	(0.584)	(0.907)
$CAR_{i,t-1}$	1.777	0.175	-0.318	0.137
	(0.764)	(0.095)	(0.560)	(0.280)
$Size_{i,t-1}$	-21.729*	-15.790*	1.146	-0.395
	(4.240)	(4.587)	(0.916)	(0.433)
$NPLL_{i,t-1}$	-3.921**	-1.487***	-0.295	-0.276
	(2.358)	(1.929)	(0.727)	(1.349)
GR_{t-1}	0.125	0.428***	-0.227*	-0.167*
	(0.482)	(1.821)	(3.583)	(2.822)
INT_{t-1}	1.006**	-0.001	-0.001	-0.208**
	(2.647)	(0.002)	(0.006)	(2.052)
MPI_{t-1}	0.128**	0.065	-0.009	-0.011
	(2.170)	(1.068)	(0.642)	(0.662)
$CAR_{i,t-1} * Basel$	-2.321	-0.999	-0.371	-0.609
	(1.053)	(0.528)	(0.689)	(1.214)
<i>Basel</i>	20.181	13.302	2.647	4.836
	(1.622)	(1.186)	(0.871)	(1.626)
<i>Obs.</i>	76	166	76	166
R^2	0.667	0.505	0.445	0.183
<i>F-stat</i>	11.654	9.506	4.657	2.084
<i>D.W.</i>	1.841	2.133	1.971	2.118

หมายเหตุ: ตัวเลขใน () คือ ค่า t-statistic

* มีนัยสำคัญ ณ ระดับความเชื่อมั่น 0.01

** มีนัยสำคัญ ณ ระดับความเชื่อมั่น 0.05

*** มีนัยสำคัญ ณ ระดับความเชื่อมั่น 0.1

1. อัตราการขยายตัวของเงินให้สินเชื่อต่อสินทรัพย์รวม (LA)

ผลการประมาณค่าของกลุ่มธนาคารขนาดใหญ่ 4 ธนาคาร (แบบจำลองที่ 1) และธนาคารทั้งระบบ 9 ธนาคาร (แบบจำลองที่ 2) พบว่า ค่าสัมประสิทธิ์ของตัวแปรอิสระ ได้แก่ ตัวแปรหุ่น “Basel” ที่แสดงถึงช่วงระยะเวลาหลังจากที่มีการนำหลักเกณฑ์ Basel I มาใช้ มีค่าเป็นบวก แต่ไม่พบความสัมพันธ์ในระดับที่มีนัยสำคัญทางสถิติ อาจกล่าวได้ว่า หลักเกณฑ์ Basel I ไม่เป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการปล่อยสินเชื่อของธนาคารพาณิชย์ไทย เมื่อพิจารณาค่าสัมประสิทธิ์ของอัตราส่วนเงินกองทุนต่อสินทรัพย์รวม (CAR และ CAR*Basel) ซึ่งเป็นตัวแปรแสดงถึงความเพียงพอของเงินกองทุน พบว่า มีการเปลี่ยนแปลงของพฤติกรรมในการปล่อยสินเชื่อของธนาคารในกลุ่มตัวอย่างทั้งสอง กล่าวคือ ในช่วงก่อนนำหลักเกณฑ์ Basel I มาใช้ อัตราการขยายตัวของเงินให้สินเชื่อต่อสินทรัพย์รวม (LA) มีความสัมพันธ์ในทางบวกกับอัตราส่วนเงินกองทุนต่อสินทรัพย์รวม (CAR) นั่นคือ ธนาคารที่มีอัตราส่วนเงินกองทุนสูง (ต่ำ) จะปล่อยสินเชื่อได้มาก (น้อย) เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ แต่ในช่วงหลังจากที่มีการนำหลักเกณฑ์ Basel I มาใช้ กลับพบความสัมพันธ์ในทิศทางตรงกันข้ามระหว่าง LA กับ CAR*Basel สาเหตุน่าจะอธิบายได้จาก 3 เหตุผลหลักคือ

1) ในช่วงหลังจากที่มีการนำหลักเกณฑ์ Basel I มาใช้ จนถึงก่อนเกิดวิกฤตการณ์ทางการเงินในปี 2540 สภาพเศรษฐกิจของประเทศไทยมีการขยายตัวอย่างรวดเร็ว ภายใต้กรอบนโยบายการเปิดเสรีทางการเงิน และการผ่อนคลายมาตรการทางการเงิน รวมถึงการบังคับใช้หลักเกณฑ์ Basel I ที่มีข้อกำหนดหลายกรณีสำหรับสินทรัพย์ที่มีความเสี่ยงสูง ส่งผลให้ธนาคารพาณิชย์ไทยมีการแข่งขันกันอย่างรุนแรง โดยขาดความระมัดระวังในการดำเนินงาน มีการปล่อยสินเชื่อที่ขาดคุณภาพจำนวนมาก โดยมีได้ค้ำนึ่งถึงฐานะเงินกองทุนที่แท้จริง

2) ในช่วงวิกฤตการณ์การเงินปี 2540 ธนาคารแห่งประเทศไทยได้มีการปรับเปลี่ยนนโยบายต่างๆ รวมทั้งกฎเกณฑ์และข้อบังคับสำหรับการดำเนินงานของธนาคารพาณิชย์ไทยให้มีความเข้มงวดมากขึ้น ส่งผลให้ธนาคารพาณิชย์ไทยต้องดำรงเงินกองทุนเพิ่มขึ้นอย่างมาก แต่ความสามารถในการทำกำไรที่ลดลงจากการทยอยกันสำรองและผลการดำเนินงานที่ขาดทุน ทำให้ฐานะเงินกองทุนของธนาคารพาณิชย์ไทยส่วนใหญ่ลดลงต่ำกว่าเกณฑ์ที่ทางการกำหนด ธนาคารเหล่านี้จึงต้องพยายามเพิ่มทุนจำนวนมาก โดยเงินกองทุนที่เพิ่มสูงขึ้น ถูกนำมาใช้เพื่อเสริมสภาพคล่อง และเป็นเกราะป้องกันปัญหาหนี้ NPL ที่มีจำนวนมาก

3) หลังจากธนาคารพาณิชย์ได้มีการเพิ่มทุน จนฐานะเงินกองทุนเริ่มมีความเข้มแข็ง และปัญหาหนี้ NPL คลี่คลายลง (ส่วนหนึ่งเป็นผลมาจากการโอนหนี้ไปบริษัทบริหารสินทรัพย์ต่างๆ ที่ถูกจัดตั้งขึ้น) แต่ธนาคารส่วนใหญ่ยังเลือกที่จะทำการชะลอการปล่อยสินเชื่อเนื่องจากภาวะเศรษฐกิจที่ขาดเสถียรภาพ และการฟื้นตัวที่ไม่ต่อเนื่อง อีกทั้งการประกาศใช้มาตรฐานการบัญชีใหม่ IAS 39 และหลักเกณฑ์ Basel II ที่จะนำมาบังคับใช้นั้น หากเงินให้สินเชื่อกลายเป็น NPL อาจเป็นภาระในการกันสำรองเพิ่มขึ้นจากเงื่อนไขและน้ำหนักความเสี่ยงที่สูงขึ้น ทำให้ CAR*Basel กับ LA มีความสัมพันธ์ในทิศทางตรงกันข้าม อย่างไรก็ตาม ค่าสัมประสิทธิ์ของ CAR และ CAR*Basel ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

สำหรับตัวแปรที่แสดงลักษณะเฉพาะของแต่ละธนาคาร ผลการประมาณค่าสัมประสิทธิ์ดังแสดงในตารางที่ 4.1 พบว่า ค่าสัมประสิทธิ์ของปัจจัยด้านขนาดของแต่ละธนาคาร (Size) ทั้งในกลุ่มธนาคารขนาดใหญ่ 4 ธนาคาร และในกลุ่มธนาคารทั้งระบบ 9 ธนาคาร ค่าสัมประสิทธิ์ดังกล่าวมีค่าเป็นลบ และมีนัยสำคัญทางสถิติ ณ ระดับความเชื่อมั่น 99% ชัดแย้งกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ กล่าวคือ ธนาคารขนาดเล็ก (ขนาดใหญ่) จะมีอัตราการขยายตัวของเงินให้สินเชื่อต่อสินทรัพย์รวมมากกว่า (น้อยกว่า) ธนาคารขนาดใหญ่ (ขนาดเล็ก) ทั้งนี้ นอกจากเหตุผลเดียวกับที่ได้อธิบายในความสัมพันธ์ระหว่าง LA กับ CAR*Basel ที่กล่าวไว้ข้างต้นแล้ว การที่ธนาคารขนาดกลาง และขนาดเล็กถูกรวมหรือขายให้กับธนาคารต่างชาติที่มีฐานะเงินทุนแข็งแกร่ง จึงเปิดโอกาสให้สามารถเข้ามาแข่งขันในการปล่อยสินเชื่อได้มากขึ้น สำหรับค่าสัมประสิทธิ์ของปัจจัยด้านหนี้มีปัญหาของแต่ละธนาคาร (NPLL) ในที่นี้เลือกใช้อัตราส่วนดอกเบี้ยค้างรับต่อเงินให้สินเชื่อ เป็นตัวแทน (Proxy) พบว่า ความสัมพันธ์ระหว่าง LA กับ NPLL เป็นไปในทิศทางตรงกันข้าม และมีนัยสำคัญทางสถิติ ณ ระดับความเชื่อมั่น 95% และ 90% ในกลุ่มธนาคารขนาดใหญ่ 4 ธนาคาร และในกลุ่มธนาคารทั้งระบบ 9 ธนาคาร ตามลำดับ เป็นไปตามสมมติฐานที่คาดไว้ นั่นคือ ธนาคารที่มีอัตราส่วนดอกเบี้ยค้างรับต่อเงินให้สินเชื่อต่ำ จะสามารถปล่อยสินเชื่อได้มาก ขณะที่ธนาคารที่มีอัตราส่วนนี้สูง ก็จะปล่อยสินเชื่อได้น้อยลงตามไปด้วย

เมื่อพิจารณาจากตัวแปรด้านมหภาค พบว่า ในธนาคารทั้งสองกลุ่มตัวอย่าง ตัวแปรอัตราการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ (GR) และดัชนีผลผลิตอุตสาหกรรม (MPI) มีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันกับ LA สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ โดยค่าสัมประสิทธิ์ของ MPI มีนัยสำคัญทางสถิติ ณ ระดับความเชื่อมั่น 95% ในกลุ่มธนาคารขนาดใหญ่ 4 ธนาคาร และค่าสัมประสิทธิ์ของ GR มีนัยสำคัญทางสถิติ ณ ระดับความเชื่อมั่น 90% ในกลุ่มธนาคารทั้งระบบ 9 ธนาคาร ผลการประมาณค่าที่ได้สะท้อนให้เห็นว่า ในช่วงที่เศรษฐกิจขยายตัว และภาค

ธุรกิจมีการลงทุนเพิ่มขึ้น ส่งผลให้แต่ละธนาคารมีโอกาสในการปล่อยสินเชื่อเพิ่มมากขึ้น โดยธนาคารขนาดใหญ่มีการปล่อยสินเชื่อให้กับบริษัทขนาดใหญ่ในภาคอุตสาหกรรมเป็นหลัก ขณะที่ใน Portfolios ของธนาคารขนาดกลาง และขนาดเล็ก จะมีสัดส่วนลูกค้ารายย่อยจำนวนมาก และต้องอาศัยภาวะการขยายตัวทางเศรษฐกิจที่ดีเป็นตัวขับเคลื่อน สำหรับตัวแปรอัตราดอกเบี้ยเงินกู้ (INT) นั้น ได้กล่าวไว้ในบทที่ 3 แล้วว่า อาจมีความสัมพันธ์ในทางบวกหรือลบกับ LA ก็ได้ ผลการศึกษาในที่นี้ พบว่า ในกลุ่มธนาคารขนาดใหญ่ 4 ธนาคาร ค่าสัมประสิทธิ์ INT มีค่าเป็นบวก และมีนัยสำคัญทางสถิติ ณ ระดับความเชื่อมั่น 95% ขณะที่ในกลุ่มธนาคารทั้งระบบ 9 ธนาคาร ค่าสัมประสิทธิ์ดังกล่าว มีค่าเป็นลบ แต่ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากธนาคารขนาดเล็กต้องเลือกใช้นโยบายอัตราดอกเบี้ยต่ำเป็นแรงขับเคลื่อนในการแข่งขันกับธนาคารขนาดใหญ่ที่มีความน่าเชื่อถือสูงกว่า

2. อัตราการขยายตัวของเงินลงทุนในหลักทรัพย์ต่อสินทรัพย์รวม (IA)

ผลการประมาณค่าความสัมพันธ์ทางสถิติระหว่าง IA กับตัวแปรอิสระดังแสดงในแบบจำลองที่ 3-4 ของตารางที่ 4.1 จะเห็นได้ว่า ในกลุ่มธนาคารขนาดใหญ่ 4 ธนาคาร (แบบจำลองที่ 3) และธนาคารทั้งระบบ 9 ธนาคาร (แบบจำลองที่ 4) ค่าสัมประสิทธิ์ของตัวแปรหุ้น "Basel" มีค่าเป็นบวก แต่ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ผลลัพธ์ที่ได้เป็นไปในทำนองเดียวกันกับผลการศึกษาของแบบจำลอง LA นั่นคือ หลักเกณฑ์ Basel I ไม่เป็นปัจจัยที่มีผลกระทบต่ออัตราการขยายตัวของเงินลงทุนในหลักทรัพย์ต่อสินทรัพย์รวมของธนาคารพาณิชย์ไทย เมื่อพิจารณาความสัมพันธ์ระหว่าง IA กับอัตราส่วนเงินกองทุนต่อสินทรัพย์รวม (CAR และ CAR*Basel) พบว่า ในกลุ่มธนาคารทั้งระบบ 9 ธนาคารมีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมในการจัดสรรเงินลงทุนในหลักทรัพย์ กล่าวคือ ในช่วงก่อนมีการนำหลักเกณฑ์ Basel I มาใช้ อัตราการขยายตัวของเงินลงทุนในหลักทรัพย์ต่อสินทรัพย์รวมมีความสัมพันธ์ในทางบวกกับอัตราส่วนเงินกองทุนต่อสินทรัพย์รวม แต่ในช่วงหลังจากนำหลักเกณฑ์ Basel I มาใช้ กลับพบความสัมพันธ์ในทิศทางตรงกันข้าม อาจเป็นไปได้ว่า การนำหลักเกณฑ์ Basel I มาใช้ ทำให้ธนาคารที่มีอัตราส่วนเงินกองทุนต่อสินทรัพย์รวมในระดับต่ำ ต้องพยายามเพิ่มสัดส่วนเงินกองทุนให้มากขึ้น เพื่อให้เป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ จึงเลือกที่จะจัดสรร Portfolios มาลงทุนในหลักทรัพย์เพิ่มมากขึ้น ทั้งนี้เนื่องจาก เงินลงทุนในหลักทรัพย์เป็นสินทรัพย์ที่มีน้ำหนักความเสี่ยงต่ำ จึงช่วยให้กับธนาคารที่มีฐานะไม่มั่นคงไม่ต้องรับภาระในการกันสำรองจำนวนมากนัก ขณะที่ผลการศึกษาของกลุ่มธนาคารขนาดใหญ่ 4 ธนาคาร พบว่า CAR และ CAR*Basel มีความสัมพันธ์ในทิศทางตรงกัน

ข้ามกับ IA นั่นคือ ไม่พบความแตกต่างของพฤติกรรมการจัดสรรเงินลงทุนในหลักทรัพย์ที่มีต่ออัตราส่วนเงินกองทุนต่อสินทรัพย์รวมในช่วงก่อนและหลังจากนำหลักเกณฑ์ Basel I มาใช้ ทั้งนี้ อาจเนื่องมาจาก ธนาคารขนาดใหญ่ มีฐานะเงินกองทุนที่ค่อนข้างแข็งแกร่ง จึงเลือกลงทุนในหลักทรัพย์ซึ่งให้ผลตอบแทนต่ำในสัดส่วนที่ต่ำ แต่อย่างไรก็ตาม ความสัมพันธ์ระหว่าง IA กับ CAR และ CAR*Basel ในทั้งสองกลุ่มตัวอย่างข้างต้น ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติเช่นเดียวกับผลการศึกษาในแบบจำลอง LA

เมื่อพิจารณาตัวแปรที่แสดงลักษณะเฉพาะของแต่ละธนาคาร พบว่า ในกลุ่มธนาคารขนาดใหญ่ 4 ธนาคาร ค่าสัมประสิทธิ์ของปัจจัยด้านขนาดของแต่ละธนาคาร (Size) มีค่าเป็นบวก สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ ขณะที่ในกลุ่มธนาคารทั้งระบบ 9 ธนาคาร ค่าสัมประสิทธิ์ดังกล่าวมีค่าเป็นลบ ไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ นั่นอาจเนื่องมาจากธนาคารขนาดกลาง และขนาดเล็ก มีฐานะเงินกองทุนที่มีความเข้มแข็งน้อยกว่าธนาคารขนาดใหญ่ จึงต้องเลือกที่จะจัดสรร Portfolios มาลงทุนในหลักทรัพย์เพิ่มมากขึ้นตามเหตุผลที่อธิบายไว้ในความสัมพันธ์ระหว่าง IA กับ CAR*Basel ข้างต้น และเมื่อพิจารณาผลการประมาณค่าสัมประสิทธิ์ของปัจจัยด้านหนี้มีปัญหาของแต่ละธนาคาร ผลการประมาณค่าที่ได้ไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้เช่นกัน กล่าวคือ IA กับ NPLL มีความสัมพันธ์ในทิศทางตรงกันข้ามทั้งสองกลุ่มตัวอย่าง แสดงว่า ธนาคารที่มีอัตราส่วนดอกเบี้ยค้างรับต่อเงินให้สินเชื่อมาก (น้อย) จะมีอัตราการขยายตัวของเงินลงทุนในหลักทรัพย์ต่อสินทรัพย์รวมต่ำ (สูง) ทั้งนี้อาจอธิบายได้ว่าในภาวะที่ภาคธุรกิจไม่สามารถขับเคลื่อนเศรษฐกิจได้ตามที่ควรจะเป็น การนำเงินมาลงทุนในหลักทรัพย์ที่ให้ผลตอบแทนแน่นอนกว่าจึงเป็นทางเลือกของธนาคารพาณิชย์ไทยที่ดีกว่าการแบกรับภาระต้นทุนการถือครองสินทรัพย์ไว้เอง อย่างไรก็ตาม ความสัมพันธ์ระหว่าง IA กับ Size และ NPLL ที่ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ อาจสะท้อนออกมาในมุมมองที่ว่า ขนาดของธนาคาร และปัญหาหนี้มีปัญหาไม่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกนำเงินมาลงทุนในหลักทรัพย์

สำหรับผลการประมาณค่าสัมประสิทธิ์ของตัวแปรด้านมหภาคนั้น พบว่า ในกลุ่มตัวอย่างทั้งสอง ค่าสัมประสิทธิ์ของ GR มีค่าเป็นลบ และมีนัยสำคัญทางสถิติ ณ ระดับความเชื่อมั่น 99% เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ นั่นคือ ในช่วงที่ระบบเศรษฐกิจขยายตัว อัตราส่วนเงินลงทุนในหลักทรัพย์ต่อสินทรัพย์ของธนาคารจะขยายตัวลดลง และในช่วงที่เศรษฐกิจชะลอตัว อัตราส่วนนี้จะขยายตัวมากขึ้น ขณะที่ค่าสัมประสิทธิ์ของ INT เราพบความสัมพันธ์ในทิศทางตรงกันข้ามกับ IA เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ และในกลุ่มธนาคารทั้งระบบ 9 ธนาคาร ความสัมพันธ์ดังกล่าวมีนัยสำคัญทางสถิติ ณ ระดับความเชื่อมั่น 90% สำหรับค่าสัมประสิทธิ์ของ

MPI มีค่าเป็นลบ และไม่มีนัยสำคัญทางสถิติในทั้งสองกลุ่มตัวอย่าง เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้เช่นกัน

สำหรับในช่วงแรกนี้ ข้อมูลที่ได้จากผลการศึกษาผลกระทบของหลักเกณฑ์ Basel I ต่อพฤติกรรมการดำเนินงานของธนาคารพาณิชย์ อาจกล่าวได้ว่า ตัวแปรชี้วัดภาวะเศรษฐกิจเป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลค่อนข้างมากต่ออัตราการขยายตัวของเงินให้สินเชื่อ และเงินลงทุนในหลักทรัพย์ของธนาคารพาณิชย์ไทย ขณะที่หลักเกณฑ์ Basel I แม้ว่าจะไม่พบความสัมพันธ์กับการดำเนินงานของธนาคารพาณิชย์ไทยในระดับที่มีนัยสำคัญทางสถิติ แต่อาจเป็นเงื่อนไขให้ธนาคารพาณิชย์ไทยมีความระมัดระวังในการตัดสินใจที่จะดำเนินงานไปในทิศทางที่มีความเสี่ยงมากขึ้น เนื่องจากข้อมูลเงินกองทุนที่เปิดเผยมูลฐานสาธารณะ อาจเป็นบทลงโทษทางอ้อมสำหรับธนาคารที่มีความอ่อนแอด้านเงินกองทุน

ในที่นี้ ผู้วิจัยยังได้ทดลองประมาณค่าแบบจำลองผลกระทบของหลักเกณฑ์ Basel I ต่อพฤติกรรมการจัดสรร Portfolios ของธนาคารพาณิชย์ไทย โดยอาศัยข้อมูลในช่วงระหว่างปี 2531-2539 เพื่อวิเคราะห์เพิ่มเติมถึงผลกระทบของการบังคับใช้หลักเกณฑ์ Basel I ต่อพฤติกรรมการดำเนินงานของธนาคารพาณิชย์ไทย ในช่วงก่อนเกิดวิกฤตการเงินปี 2540 ผลการศึกษา ดังแสดงในตารางที่ 4.2 พบว่า ตัวแปร “Basel” ของกลุ่มธนาคารทั้งระบบ 9 ธนาคาร มีความสัมพันธ์ในทิศทางตรงกันข้ามกับตัวแปรอัตราการขยายตัวของเงินให้สินเชื่อต่อสินทรัพย์รวม (LA) ในระดับที่มีนัยสำคัญทางสถิติ ณ ระดับความเชื่อมั่น 90% แสดงให้เห็นว่า การนำหลักเกณฑ์ Basel I มาบังคับใช้ น่าจะช่วยชะลอความร้อนแรงในการปล่อยสินเชื่อ ซึ่งเป็นสินทรัพย์ที่มีความเสี่ยงสูง นอกจากนี้ ทิศทางความสัมพันธ์ในทางตรงกันข้ามระหว่างตัวแปร $CAR*Basel$ ในทั้งสองกลุ่มตัวอย่าง กับตัวแปรอัตราการขยายตัวของเงินลงทุนในหลักทรัพย์ต่อสินทรัพย์รวม (IA) สะท้อนให้เห็นว่า ธนาคารที่มีฐานะเงินกองทุนอ่อนแอ จะมีการจัดสรร Portfolios มาลงหลักทรัพย์ที่เป็นสินทรัพย์ที่มีความเสี่ยงต่ำกว่าเงินให้สินเชื่อเพิ่มขึ้น

อย่างไรก็ตาม ผลการประมาณค่าตัวแปรที่แสดงลักษณะเฉพาะของแต่ละธนาคาร โดยเฉพาะตัวแปรขนาดของแต่ละธนาคาร (Size) พบว่า ในกลุ่มตัวอย่างทั้งสอง ตัวแปร Size มีความสัมพันธ์ในทิศทางตรงกันข้ามกับ LA และมีนัยสำคัญทางสถิติ ในระดับความเชื่อมั่น 95% ขึ้นไปนั้น อาจเป็นข้อบ่งชี้ถึงการแข่งขันกันอย่างรุนแรงของธนาคารพาณิชย์ไทย โดยเฉพาะธนาคารขนาดกลาง และขนาดเล็กที่พยายามแย่งส่วนแบ่งตลาดจากธนาคารขนาดใหญ่

ตารางที่ 4.2
ผลการประมาณค่าทางสถิติที่มี LA และ IA เป็นตัวแปรตาม ระหว่างปี 2531-2539

	$\Delta loans_{i,t}/assets_{i,t-1}$ (LA)		$\Delta Investments_{i,t}/assets_{i,t-1}$ (IA)	
	B4	Total9	B4	Total9
<i>Constant</i>	497.512** (2.231)	289.934* (3.618)	2.060 (0.069)	18.266 (1.098)
$CAR_{i,t-1}$	-1.021 (0.476)	-1.831*** (1.779)	0.423 (1.469)	0.153 (0.714)
$Size_{i,t-1}$	-41.878** (2.222)	-24.116* (3.076)	-0.799 (0.316)	-2.301 (1.414)
$NPLL_{i,t-1}$	-5.539 (1.171)	-3.513*** (1.827)	0.474 (0.747)	0.001 (0.001)
GR_{t-1}	0.334 (0.233)	0.432 (0.688)	0.328 (1.704)	0.362* (2.774)
INT_{t-1}	-1.050 (1.247)	-1.693* (3.139)	-0.266** (2.360)	-0.226** (2.021)
MPI_{t-1}	1.380** (2.405)	0.866* (2.863)	0.107 (1.393)	0.137** (2.182)
$CAR_{i,t-1} * Basel$	-1.373 (0.632)	0.886 (0.688)	-0.555*** (1.905)	-0.480*** (1.795)
<i>Basel</i>	-2.900 (0.212)	-14.595*** (1.794)	1.848 (1.007)	2.687 (1.591)
<i>Obs.</i>	32	72	32	72
R^2	0.685	0.596	0.623	0.412
<i>F-stat</i>	3.961	5.069	3.001	2.409
<i>D.W.</i>	2.335	2.076	2.517	2.548

หมายเหตุ: ตัวเลขใน () คือ ค่า t-statistic

* มีนัยสำคัญ ณ ระดับความเชื่อมั่น 0.01

** มีนัยสำคัญ ณ ระดับความเชื่อมั่น 0.05

*** มีนัยสำคัญ ณ ระดับความเชื่อมั่น 0.1

จนนำไปสู่ความหะหลวมในการพิจารณาอนุมัติสินเชื่อ และเมื่อเศรษฐกิจชะลอตัว ธนาคารเหล่านี้จึงได้รับผลกระทบที่รุนแรงจากปัญหาหนี้ที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้ และความเพียงพอของเงินกองทุน

สำหรับผลการประมาณค่าตัวแปรอื่นๆ ในแบบจำลองนี้ ให้คำตอบไม่แตกต่างจากผลการศึกษาในช่วงแรกเท่าใดนัก (หัวข้อ 4.1.1 น.87) แต่ค่า F-Statistic (F-stat) ที่มีค่าต่ำมาก และข้อมูลสำหรับใช้ประมาณค่ากลุ่มตัวอย่างธนาคารขนาดใหญ่ 4 ธนาคาร ที่มีจำนวนค่อนข้างน้อย อาจทำให้ความแน่นอนในการประมาณค่าแบบจำลองลดลง

4.1.2 ผลการศึกษาผลกระทบของหลักเกณฑ์ Basel I ต่อผลการดำเนินงานของธนาคารพาณิชย์ไทย

ตารางที่ 4.3 แสดงผลการประมาณค่าความสัมพันธ์ทางสถิติระหว่างตัวแปรตามคือ อัตรากำไรต่อสินทรัพย์รวม (แบบจำลองที่ 1-2) อัตรารายได้ดอกเบี้ยสุทธิต่อสินทรัพย์รวม (แบบจำลองที่ 3-4) และอัตราค่าใช้จ่ายในการดำเนินงานต่อสินทรัพย์รวม (แบบจำลองที่ 5-6) กับตัวแปรอิสระต่างๆ ในแต่ละแบบจำลอง

1. อัตรากำไรต่อสินทรัพย์รวม (ROA)

ผลการประมาณแบบจำลองดังแสดงในแบบจำลองที่ 1-2 ของตารางที่ 4.3 พบว่าในกลุ่มตัวอย่างทั้งสอง ตัวแปรหุ่น "Basel" กับ ROA มีความสัมพันธ์ในทางบวก แต่ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ แสดงว่าการนำหลักเกณฑ์ Basel I มาใช้ ไม่ได้มีผลโดยตรงให้ธนาคารพาณิชย์ไทยสามารถทำกำไรได้มากขึ้น และเมื่อพิจารณาค่าสัมประสิทธิ์ของ CAR พบว่า ในกลุ่มธนาคารขนาดใหญ่ 4 ธนาคาร (แบบจำลองที่ 1) ค่าสัมประสิทธิ์ดังกล่าวมีค่าเป็นบวก และมีนัยสำคัญทางสถิติ ณ ระดับความเชื่อมั่น 90% ขณะที่ในกลุ่มธนาคารทั้งระบบ (แบบจำลองที่ 2) ค่าสัมประสิทธิ์ของ CAR มีค่าเป็นบวกเช่นกัน แต่ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งทิศทางความสัมพันธ์เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ นั่นคือ ธนาคารที่มีฐานะเงินกองทุนมั่นคงย่อมมีโอกาสในการทำกำไรได้มากกว่าธนาคารที่มีฐานะเงินกองทุนอ่อนแอ อย่างไรก็ตาม ในช่วงระยะเวลาหลังจากที่มีการนำหลักเกณฑ์ Basel I มาใช้ พบว่า ROA กับ $CAR \cdot Basel$ มีความสัมพันธ์ในทิศทางตรงกันข้ามชัดเจนกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ แต่ทั้งนี้ทิศทางความสัมพันธ์ในทางตรงกันข้ามระหว่าง ROA กับ $CAR \cdot Basel$ นั้น สอดคล้องกับผลการประมาณค่าในแบบจำลอง LA ที่พบความสัมพันธ์ในทิศทาง

ตารางที่ 4.3
ผลการประมาณค่าทางสถิติที่มี ROA NIM และ OCA เป็นตัวแปรตาม
ระหว่างปี 2531-2550

	$ROA_{i,t}$		$NIM_{i,t}$		$OCA_{i,t}$	
	B4	Total9	B4	Total9	B4	Total9
<i>Constant</i>	-29.045*	-2.054	5.434	12.965**	6.659**	7.987**
	(2.712)	(0.139)	(1.023)	(2.453)	(2.387)	(2.508)
$CAR_{i,t-1}$	0.696***	0.419	0.326	0.045	-0.234**	-0.016
	(1.755)	(0.618)	(1.656)	(0.320)	(2.262)	(0.165)
$Size_{i,t-1}$	1.769**	-0.474	-0.626	-0.763***	-0.313	-0.630**
	(2.025)	(0.376)	(1.446)	(1.720)	(1.376)	(2.344)
$NPLL_{i,t-1}$	0.904*	0.322	-0.049	0.040	-0.021	0.168*
	(3.190)	(1.141)	(0.347)	(0.443)	(0.289)	(2.830)
GR_{t-1}	0.562*	0.453*	0.127*	0.052*	-0.028**	-0.024**
	(12.688)	(5.269)	(5.783)	(3.316)	(2.417)	(2.213)
INT_{t-1}	-0.219*	-0.017	0.108*	-0.150*	0.061*	0.062*
	(3.384)	(0.118)	(3.359)	(4.012)	(3.592)	(2.851)
MPI_{t-1}	-0.003	0.016	0.016*	0.011***	0.007*	0.017*
	(0.280)	(0.711)	(3.299)	(1.669)	(2.723)	(4.143)
$CAR_{i,t-1} * Basel$	-0.600	-0.553	-0.375**	0.028	0.196**	0.006
	(1.597)	(0.770)	(2.013)	(0.201)	(2.001)	(0.064)
<i>Basel</i>	3.406	4.474	2.997*	-1.048	-0.979***	-0.040
	(1.606)	(1.090)	(2.849)	(1.161)	(1.772)	(0.066)
<i>AR(1)</i>	-	-	-	0.830*		0.581*
				(13.252)		(6.979)
<i>Obs.</i>	76	166	76	155	76	155
R^2	0.810	0.273	0.628	0.720	0.473	0.580
<i>F-stat</i>	24.785	3.494	9.830	20.723	5.226	11.148
<i>D.W.</i>	2.305	2.189	1.760	1.670	1.655	2.054

หมายเหตุ: ตัวเลขใน () คือ ค่า t-statistic

* มีนัยสำคัญ ณ ระดับความเชื่อมั่น 0.01

** มีนัยสำคัญ ณ ระดับความเชื่อมั่น 0.05

*** มีนัยสำคัญ ณ ระดับความเชื่อมั่น 0.1

ตรงกันข้ามระหว่าง LA กับ CAR*Basel หรืออาจสะท้อนให้เห็นว่าการที่ธนาคารชะลอการปล่อยกู้ก็ทำให้โอกาสในการทำกำไรของธนาคารลดลงด้วย

สำหรับตัวแปรที่แสดงลักษณะเฉพาะของแต่ละธนาคาร ผลการประมาณค่าในกลุ่มธนาคารขนาดใหญ่ 4 ธนาคาร พบว่า ค่าสัมประสิทธิ์ของ Size มีค่าเป็นบวก และมีนัยสำคัญทางสถิติ ณ ระดับความเชื่อมั่น 95% เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ นั่นคือ ธนาคารขนาดใหญ่จะมีความสามารถในการทำกำไรมากกว่าธนาคารขนาดเล็ก เนื่องจากธนาคารขนาดใหญ่มีข้อจำกัดด้านข้อมูลข่าวสารน้อยกว่า อีกทั้งเกิดการประหยัดต่อขนาดการผลิต ขณะที่ในกลุ่มธนาคารทั้งระบบ 9 ธนาคาร ค่าสัมประสิทธิ์ของ Size มีค่าเป็นลบ ชัดแย้งกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ แต่ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ เมื่อพิจารณาค่าสัมประสิทธิ์ของ NPLL พบว่า ผลการประมาณค่าทางสถิติมีค่าเป็นบวก ในทั้งสองกลุ่มตัวอย่าง และค่าสัมประสิทธิ์ดังกล่าวของกลุ่มธนาคารขนาดใหญ่ 4 ธนาคาร มีนัยสำคัญทางสถิติ ณ ระดับความเชื่อมั่น 99% แสดงว่า หากธนาคารขนาดใหญ่มี NPLL เพิ่มขึ้น (ลดลง) 1% จะทำให้ธนาคารกลุ่มนี้มีกำไรต่อสินทรัพย์รวม (ROA) เพิ่มขึ้น (ลดลง) 0.904% ไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ว่า การที่ธนาคารมีปัญหา NPLL มาก (น้อย) จะทำให้อัตรากำไรของธนาคารลดลง (เพิ่มขึ้น) สาเหตุที่ความสัมพันธ์ไม่เป็นไปตามสมมติฐาน อาจเนื่องมาจากธนาคารขนาดใหญ่ นั้น เลือกที่จะบริหารแก้ไขปัญหาหนี้ NPL ด้วยตนเอง และแม้ว่าดอกเบี้ยค้างรับที่ลดลง จะทำให้รายรับของธนาคารเพิ่มขึ้น แต่รายจ่ายที่เพิ่มขึ้นจากการบริหารจัดการหนี้ NPL อาจมีสัดส่วนสูงกว่ารายรับที่เพิ่มขึ้น และส่งผลให้อัตรากำไรของธนาคารลดลง

ด้านตัวแปรมหภาคนั้น จะเห็นได้ว่า ในกลุ่มตัวอย่างทั้งสอง ค่าสัมประสิทธิ์ของตัวแปร GR มีค่าเป็นบวก และมีนัยสำคัญทางสถิติ ณ ระดับความเชื่อมั่น 99% เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ กล่าวคือ ในช่วงที่เศรษฐกิจขยายตัว ธุรกรรมทางการเงินจะเพิ่มขึ้น ธนาคารจึงสามารถสร้างกำไรได้มากขึ้น เมื่อพิจารณาค่าสัมประสิทธิ์ของตัวแปร INT พบว่า มีค่าเป็นลบในทั้งสองกลุ่มตัวอย่าง และในกลุ่มธนาคารขนาดใหญ่ ค่าสัมประสิทธิ์ดังกล่าวมีนัยสำคัญทางสถิติ ณ ระดับความเชื่อมั่น 99% แสดงว่า อัตราดอกเบี้ยเงินกู้ที่ลดลง (เพิ่มขึ้น) ทำให้ธนาคารสามารถสร้างกำไรได้มากขึ้น (ลดลง) สำหรับผลการประมาณค่าสัมประสิทธิ์ของ MPI นั้น ให้ผลลัพธ์ที่แตกต่างกัน กล่าวคือ ในกลุ่มธนาคารขนาดใหญ่ 4 ธนาคาร เราพบว่า ค่าสัมประสิทธิ์ของ MPI มีค่าเป็นลบ ขณะที่ในกลุ่มธนาคารทั้งระบบ 9 ธนาคาร ค่าสัมประสิทธิ์ดังกล่าวมีค่าเป็นบวก แต่อย่างไรก็ตาม ค่าสัมประสิทธิ์ของกลุ่มตัวอย่างทั้งสอง ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

2. อัตรารายได้ดอกเบี่ยสุทธิต่อสินทรัพย์รวม (NIM)

ในการประมาณค่าความสัมพันธ์ทางสถิติระหว่าง NIM กับตัวแปรอิสระในแบบจำลอง ของกลุ่มธนาคารทั้งระบบ 9 ธนาคารด้วยวิธี OLS พบว่าเกิดปัญหา Autocorrelation กับข้อมูล (ผลการประมาณค่าด้วยวิธี OLS แสดงในภาคผนวก ข ตารางที่ 1: แบบจำลองที่ 1) กล่าวคือ ค่า Derwin-Watson d stat “D.W” ที่ได้ มีค่าต่ำกว่า $4-d_L$ เป็นช่วงที่ต้องยอมรับสมมติฐานว่าเกิดปัญหา Positive-Autocorrelation ดังนั้น ในที่นี้จึงบรรเทาปัญหา Autocorrelation ด้วยวิธีการ First-Difference “AR(1)” จากตารางที่ 4.3 (แบบจำลองที่ 4) จะเห็นได้ว่า ค่า D.W. ที่ได้เพิ่มขึ้น มาอยู่ในช่วงระหว่าง $d_L < d < d_U$ ช่วงดังกล่าวยังไม่สามารถสรุปได้ว่า มีปัญหา Autocorrelation หรือไม่ แต่ก็ช่วยให้ผลการประมาณค่าที่ได้สามารถอธิบายตัวแปรในแบบจำลองได้ดียิ่งขึ้น เนื่องจากค่า R^2 ที่ได้มีค่ามากขึ้น

สำหรับผลการประมาณค่าสัมประสิทธิ์ของตัวแปรอิสระดังแสดงในตารางที่ 4.3 นั้น พบว่า ในกลุ่มธนาคารขนาดใหญ่ 4 ธนาคาร (แบบจำลองที่ 3) ค่าสัมประสิทธิ์ของตัวแปร “Basel” มีค่าเป็นบวก และมีค่าแตกต่างจากศูนย์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ณ ระดับความเชื่อมั่น 99% แสดงว่า ธนาคารขนาดใหญ่ได้รับอัตรา NIM มากขึ้น หลังจากมีการนำหลักเกณฑ์ Basel I มาใช้ ขณะที่ผลการประมาณค่าความสัมพันธ์ระหว่าง NIM กับตัวแปรหุ่น “Basel” ในกลุ่มธนาคารทั้งระบบ 9 ธนาคาร (แบบจำลองที่ 4) เราพบความสัมพันธ์ในทิศทางตรงกันข้าม ผลการศึกษาที่ขัดแย้งกับในกลุ่มธนาคารขนาดใหญ่ ทั้งนี้อาจมีสาเหตุเนื่องจากปัญหาหนี้ที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้ (NPL) จำนวนมากที่เกิดขึ้นจากวิกฤตเศรษฐกิจปี 2540 โดยเฉพาะในกลุ่มธนาคารขนาดกลาง และขนาดเล็ก ทำให้ธนาคารเหล่านี้ไม่สามารถเรียกเก็บดอกเบี้ยกับลูกค้าได้เป็นจำนวนมาก อีกทั้งไม่สามารถคิดดอกเบี้ยในอัตราที่สูงขึ้นเพื่อชดเชยความเสียหายที่เกิดขึ้น เพราะจะยิ่งเพิ่มความเสียหายให้ลูกหนี้ผิดนัดชำระหนี้มากยิ่งขึ้น จึงทำให้ทิศทางความสัมพันธ์ดังกล่าวมีค่าเป็นลบ อย่างไรก็ตาม ค่าสัมประสิทธิ์ดังกล่าว ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

เมื่อพิจารณาค่าสัมประสิทธิ์ของ CAR พบว่า มีค่าเป็นบวก เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ทั้งสองกลุ่มตัวอย่าง แต่ไม่พบความสัมพันธ์ในระดับที่มีนัยสำคัญทางสถิติ ขณะที่ค่าสัมประสิทธิ์ของ CAR*Basel พบว่า ในกลุ่มธนาคารขนาดใหญ่ 4 ธนาคาร ค่าสัมประสิทธิ์ดังกล่าวมีค่าเป็นลบ และมีนัยสำคัญทางสถิติ ณ ระดับความเชื่อมั่น 90% ไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้สาเหตุหลักน่าจะมาจากการที่ธนาคารขนาดใหญ่เลือกวิธีการระดมทุนเพิ่มขึ้นด้วยการออก SLIPS/CAPS เพื่อชดเชยเงินกองทุนที่เสียหายไปจากวิกฤตเศรษฐกิจปี 2540 ทำให้ต้องแบกรับภาระจ่ายดอกเบี้ยในอัตราสูง ส่งผลให้ NIM มีค่าต่ำ สำหรับในกลุ่มธนาคารทั้งระบบ 9 ธนาคาร

ผลการประมาณค่าสัมพันธระหว่าง NIM กับ CAR*Basel นั้น เราพบความสัมพันธ์ในทางบวก เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ อย่างไรก็ตาม ไม่พบว่ามีความสำคัญทางสถิติ

สำหรับผลการประมาณค่าของตัวแปรแสดงลักษณะเฉพาะของแต่ละธนาคาร จะเห็นได้ว่า ในกลุ่มตัวอย่างทั้งสอง ผลการประมาณค่าสัมประสิทธิ์ของ Size พบว่า มีค่าเป็นลบ และในกลุ่มธนาคารทั้งระบบ 9 ธนาคาร ค่าสัมประสิทธิ์ดังกล่าว มีนัยสำคัญทางสถิติ ณ ระดับความเชื่อมั่น 90% ไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ นั่นอาจเนื่องจากธนาคารขนาดเล็กได้รับการเพิ่มทุนจากธนาคารต่างชาติ จึงไม่มีภาระจ่ายดอกเบี้ยจาก SLIPS/CAPS ดังเช่นธนาคารขนาดใหญ่ ทำให้มี NIM สูงกว่า ขณะที่ผลการประมาณค่าสัมประสิทธิ์ของ NPLL ให้ผลลัพธ์ที่แตกต่างกันในกลุ่มตัวอย่างทั้งสอง กล่าวคือ ในกลุ่มธนาคารขนาดใหญ่ 4 ธนาคาร ค่าสัมประสิทธิ์ดังกล่าว มีค่าเป็นลบ แม้ว่าจะไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ แต่ทิศทางความสัมพันธ์เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ขณะที่ในกลุ่มธนาคารทั้งระบบ 9 ธนาคาร ค่าสัมประสิทธิ์ดังกล่าว กลับมีค่าเป็นบวก อาจกล่าวได้ว่า ดอกเบี้ยค้างรับที่ต่ำลง ไม่ได้ทำให้รายได้ดอกเบี้ยของธนาคารในกลุ่มตัวอย่างนี้เพิ่มสูงขึ้น อย่างไรก็ตาม ไม่พบความสัมพันธ์ในระดับที่มีนัยสำคัญทางสถิติเช่นเดียวกัน

สำหรับตัวแปรด้านมหภาคนั้น พบว่า ผลการประมาณค่าสัมประสิทธิ์ของตัวแปร GR และ MPI ในกลุ่มตัวอย่างทั้งสองให้ผลลัพธ์ที่สอดคล้องกัน นั่นคือ มีค่าเป็นบวก เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ขณะที่ค่าสัมประสิทธิ์ของตัวแปร INT เราพบว่า ในกลุ่มธนาคารขนาดใหญ่ ค่าสัมประสิทธิ์ดังกล่าวมีค่าเป็นบวก และมีนัยสำคัญทางสถิติ ณ ระดับความเชื่อมั่น 99% แต่เมื่อพิจารณาในกลุ่มธนาคารทั้งระบบ กลับพบความสัมพันธ์ในทิศทางตรงข้ามระหว่าง NIM กับ INT ที่มีนัยสำคัญทางสถิติ ณ ระดับความเชื่อมั่น 99% อาจอธิบายได้ด้วยเหตุผลเดียวกับที่กล่าวไว้ข้างต้นแล้วว่า ปัญหาจากวิกฤตเศรษฐกิจปี 2540 ทำให้ลูกหนี้ผิดนัดชำระหนี้จำนวนมาก และธนาคารส่วนใหญ่ไม่สามารถเรียกเก็บดอกเบี้ยกับลูกค้าในอัตราที่สูงขึ้น เพราะจะทำให้ความเสี่ยงในการผิดนัดชำระหนี้ของลูกค้าเพิ่มมากขึ้น จึงต้องแบกรับภาระต้นทุนส่วนนี้ไว้เอง

3. อัตราค่าใช้จ่ายในการดำเนินงานต่อสินทรัพย์รวม (OCA)

ในการประมาณค่าความสัมพันธ์ทางสถิติระหว่าง OCA กับตัวแปรอิสระในแบบจำลองของกลุ่มตัวอย่างทั้งสองด้วยวิธี OLS เราพบว่าเกิดปัญหา Positive-Autocorrelation กับข้อมูลเช่นเดียวกับการประมาณค่าความสัมพันธ์ทางสถิติในแบบจำลอง NIM ของกลุ่มธนาคารทั้งระบบ 9 ธนาคาร (ผลการประมาณค่าด้วยวิธี OLS แสดงในภาคผนวก ข ตารางที่ 1: แบบจำลองที่ 2) จึงบรรเทาปัญหา Autocorrelation ด้วยวิธีการ First-Difference “AR(1)”

เช่นเดียวกัน จากตารางที่ 4.3 (แบบจำลองที่ 6) จะเห็นได้ว่า ค่า D.W. ที่ได้เพิ่มขึ้น จนอยู่ในช่วงที่เราสามารถปฏิเสธสมมติฐานว่ามีปัญหา Autocorrelation

สำหรับผลการประมาณค่าสัมประสิทธิ์ของตัวแปรหุ่น “Basel” พบว่า ในกลุ่มตัวอย่างทั้งสอง ค่าสัมประสิทธิ์ดังกล่าว มีค่าเป็นลบ แต่มีเพียงกลุ่มธนาคารขนาดใหญ่ 4 ธนาคารที่มีนัยสำคัญทางสถิติ ณ ระดับความเชื่อมั่น 90% นั่นคือ การนำหลักเกณฑ์ Basel I มาใช้ ทำให้อัตราค่าใช้จ่ายในการดำเนินงานของธนาคารพาณิชย์ขนาดใหญ่ลดลง หรืออาจกล่าวได้ว่าธนาคารขนาดใหญ่มีประสิทธิภาพในการดำเนินงานมากขึ้น เมื่อพิจารณาค่าสัมประสิทธิ์ของตัวแปร CAR ในกลุ่มตัวอย่างทั้งสอง ดังแสดงในแบบจำลองที่ 5-6 ของตารางที่ 4.3 จะเห็นได้ว่าค่าสัมประสิทธิ์ดังกล่าว มีค่าเป็นลบ ไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่คาดไว้ว่า ธนาคารที่มีอัตราส่วนเงินกองทุนต่อสินทรัพย์รวมสูง จะมีต้นทุนในการถือครองสูงตามไปด้วย อย่างไรก็ตาม ในช่วงหลังจากนำหลักเกณฑ์ Basel I มาใช้ พบความสัมพันธ์ในทิศทางบวกระหว่าง OCA กับ CAR*Basel เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ แต่ในกลุ่มธนาคารทั้งระบบ 9 ธนาคาร ค่าสัมประสิทธิ์ที่ได้ของ CAR และ CAR*Basel ไม่ปรากฏว่ามีนัยสำคัญทางสถิติแต่อย่างใด

เมื่อพิจารณาผลการประมาณค่าสัมประสิทธิ์ของตัวแปร Size พบว่า ในกลุ่มตัวอย่างทั้งสอง ค่าสัมประสิทธิ์ดังกล่าว มีค่าเป็นลบ เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ นั่นคือ ธนาคารขนาดใหญ่จะมีการบริหารจัดการที่ดีกว่า และมีประสิทธิภาพในการดำเนินงานมากกว่าธนาคารขนาดเล็ก จึงสามารถประหยัดต้นทุนได้มากกว่า และเมื่อพิจารณาค่าสัมประสิทธิ์ของ NPLL จะพบว่า ในกลุ่มธนาคารขนาดใหญ่ ตัวแปร OCA กับ NPLL มีความสัมพันธ์ในทิศทางตรงกันข้าม ไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ นั่นอาจเนื่องมาจากธนาคารขนาดใหญ่เลือกที่จะแก้ไขปัญหาหนี้ NPL จำนวนมากที่เกิดขึ้นในช่วงวิกฤตเศรษฐกิจปี 2540 ด้วยตนเองมากกว่าจะทำการขายหนี้ดังกล่าวให้กับหน่วยงานของภาครัฐ ทำให้ค่าใช้จ่ายในการบริหารจัดการส่วนนี้เพิ่มขึ้น ตัวอย่างเช่น ค่าใช้จ่ายในการติดตามทวงถาม ค่าใช้จ่ายในการดำเนินคดี รวมถึงค่าใช้จ่ายในการบังคับคดี เป็นต้น อย่างไรก็ตาม ผลตอบแทนที่ได้รับคืนกลับมาคือปัญหาหนี้ NPL ที่ลดลง และความเสียหายที่น้อยกว่าการขายหนี้ให้กับหน่วยงานของภาครัฐในราคาต่ำมาก (ขาดทุนสูง) สำหรับในกลุ่มธนาคารทั้งระบบ พบว่า ค่าสัมประสิทธิ์ของ NPLL มีค่าเป็นบวก และมีนัยสำคัญทางสถิติ ณ ระดับความเชื่อมั่น 99% เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

สำหรับผลการประมาณค่าตัวแปรด้านมหภาคนั้น พบว่า ในกลุ่มตัวอย่างทั้งสอง ตัวแปรด้านมหภาคทุกตัวมีความสัมพันธ์กับ OCA อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ณ ระดับความเชื่อมั่น 95-99% และมีทิศทางความสัมพันธ์เป็นไปในทำนองเดียวกันทั้งสองกลุ่ม กล่าวคือ

ค่าสัมประสิทธิ์ของ GR มีค่าเป็นลบ และค่าสัมประสิทธิ์ของ INT มีค่าเป็นบวก อาจอธิบายได้ว่าภาวะเศรษฐกิจที่ชะลอตัว และดอกเบี้ยที่สูงขึ้น อาจทำให้ลูกหนี้ผิดนัดชำระหนี้มากขึ้น ส่งผลให้หนี้มีปัญหาที่เพิ่มขึ้น และธนาคารจำเป็นต้องเพิ่มค่าใช้จ่ายในการดำเนินงานเพื่อแก้ไขปัญหาในส่วนนี้มากขึ้น ขณะที่ค่าสัมประสิทธิ์ของ MPI มีค่าเป็นบวก สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ว่า ภาวะอุตสาหกรรมที่ขยายตัวสูงขึ้น ทำให้ธนาคารสามารถปล่อยสินเชื่อได้มากขึ้น แต่ค่าใช้จ่ายดำเนินงานก็จะเพิ่มสูงขึ้นด้วยเช่นกัน

4.2 ช่วงระยะเวลาหลังจากมีการนำหลักเกณฑ์ Basel I มาใช้: ปี 2540-2550

ผลการศึกษาในช่วงแรก พบว่า พฤติกรรมและผลการดำเนินการของธนาคารพาณิชย์ไทยมีการเปลี่ยนแปลงไปอย่างไรหลังจากที่มีการนำหลักเกณฑ์ Basel I มาใช้ แต่ยังไม่ได้ตอบคำถามว่า การดำรงเงินกองทุนต่อสินทรัพย์เสี่ยงตามมาตรฐานของ Basel I ส่งผลต่อการดำเนินงานของธนาคารพาณิชย์ไทยอย่างไรหรือไม่ ดังนั้น ในหัวข้อนี้จะอาศัยข้อมูลในระหว่างปี 2540-2550 เป็นช่วงที่ข้อมูลอัตราส่วนเงินกองทุนต่อสินทรัพย์เสี่ยง (Risk-Based Capital Ratio: RBC Ratio) ของธนาคารพาณิชย์ต่างๆ มีการเปิดเผยสู่สาธารณะชน เพื่อหาคำตอบดังกล่าว โดยทำการวิเคราะห์ทั้งในกลุ่มตัวอย่างธนาคารขนาดใหญ่ 4 ธนาคาร และธนาคารทั้งระบบ 9 ธนาคาร เหมือนดังเช่นการศึกษาในช่วงแรก

4.2.1 ผลการศึกษาผลกระทบของการดำรงเงินกองทุนตามหลักเกณฑ์ Basel I ต่อพฤติกรรมการจัดสรร Portfolios ของธนาคารพาณิชย์ไทย

1. อัตราการขยายตัวของเงินให้สินเชื่อต่อสินทรัพย์รวม (LA)

ผลการประมาณค่าความสัมพันธ์ระหว่าง LA กับตัวแปรอิสระ ดังแสดงในตารางที่ 4.4 แสดงในแบบจำลองที่ 1-2 จะเห็นได้ว่า ค่า D.W. ที่คำนวณได้จากแบบจำลองทั้งสอง มีค่าอยู่ระหว่าง d_u กับ $4-d_u$ เป็นช่วงที่ไม่สามารถสรุปได้ว่ามีปัญหา Autocorrelation เกิดขึ้นกับข้อมูลหรือไม่ ในที่นี้ได้พยายามบรรเทาปัญหาด้วยวิธีการ First-Difference “AR(1)” แต่ค่า D.W. ก็ยังไม่ได้ให้ผลการศึกษาที่ดีขึ้น กล่าวคือ ค่า D.W. ที่ได้ยังคงอยู่ช่วงที่ไม่สามารถสรุปได้ว่ามีปัญหา Autocorrelation เกิดขึ้นกับข้อมูลหรือไม่ (ผลการประมาณด้วย OLS ; AR(1) แสดงในภาคผนวก ข ตารางที่ 2: แบบจำลองที่ 1-2) อาจมีผลทำให้ความแน่นอนในการประมาณค่าลดน้อยลง อย่างไรก็ตาม เมื่อพิจารณาผลการประมาณค่าของกลุ่มธนาคารขนาดใหญ่ 4 ธนาคาร (แบบจำลองที่ 1) ค่าสัมประสิทธิ์ของอัตราส่วนเงินกองทุนต่อสินทรัพย์เสี่ยง “RBC” มีค่าเป็นบวก

ตารางที่ 4.4
ผลการประมาณค่าทางสถิติที่มี LA และ IA เป็นตัวแปรตาม ระหว่างปี 2540-2550

	$\Delta loans_{i,t}/assets_{i,t-1}$ (LA)		$\Delta Investments_{i,t}/assets_{i,t-1}$ (IA)	
	B4	Total9	B4	Total9
<i>Constant</i>	877.802* (3.060)	1068.311* (5.631)	-71.527 (0.850)	71.853* (2.702)
<i>RBC_{i,t-1}</i>	0.115 (0.199)	-0.730 (0.783)	-0.433** (2.559)	-0.090 (0.686)
<i>Size_{i,t-1}</i>	-66.276* (3.086)	-82.205* (5.308)	6.273 (0.996)	-4.931** (2.271)
<i>NPLL_{i,t-1}</i>	-4.176** (2.091)	-1.468 (0.604)	-1.120*** (1.914)	-0.347 (1.017)
<i>GR_{t-1}</i>	-0.352 (0.877)	-1.922** (2.095)	-0.251** (2.129)	-0.206 (1.600)
<i>INT_{t-1}</i>	0.780 (1.187)	-3.057*** (1.947)	-0.099 (0.517)	-0.312 (1.420)
<i>MPI_{t-1}</i>	0.278* (3.100)	0.428** (2.395)	-0.045*** (1.725)	-0.005 (0.216)
<i>Obs.</i>	40	90	40	90
<i>R²</i>	0.433	0.392	0.469	0.235
<i>F-stat</i>	2.546	3.458	2.947	1.646
<i>D.W.</i>	1.307	2.222	2.201	2.214

หมายเหตุ: ตัวเลขใน () คือ ค่า t-statistic

* มีนัยสำคัญ ณ ระดับความเชื่อมั่น 0.01

** มีนัยสำคัญ ณ ระดับความเชื่อมั่น 0.05

*** มีนัยสำคัญ ณ ระดับความเชื่อมั่น 0.1

เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ นั่นคือ ธนาคารที่มีอัตราส่วนเงินกองทุนต่อสินทรัพย์เสี่ยงสูง จะสามารถปล่อยสินเชื่อได้มาก ในทางกลับกัน ธนาคารที่มีอัตราส่วนนี้ต่ำ มีแนวโน้มที่จะตัดลด การปล่อยสินเชื่อลง ทั้งนี้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ Basel I ที่กำหนดให้ธนาคารปล่อยสินเชื่อได้ไม่เกิน 12.5 เท่าของเงินกองทุนต่อสินทรัพย์เสี่ยง ขณะที่ผลการประมาณค่าของธนาคารทั้งระบบ 9 ธนาคาร (แบบจำลองที่ 2) กลับพบว่า ค่าสัมประสิทธิ์ของตัวแปร “RBC” มีค่าเป็นลบ ทิศทาง ความสัมพันธ์ที่ขัดแย้งกับสมมติฐานที่ตั้งไว้นั้น อาจเนื่องมาจากธนาคารหลายแห่งขาดความ ระมัดระวังในการปล่อยสินเชื่อช่วงก่อนวิกฤตเศรษฐกิจปี 2540 จนทำให้เกิดสินเชื่อด้วยคุณภาพ จำนวนสูง ก่อให้เกิดปัญหาด้านความเพียงพอของเงินกองทุน จึงได้มีการเพิ่มทุนจำนวนมาก กอปรกับมาตรการโอนหนี้มีปัญหาไปบริษัทบริหารสินทรัพย์ ส่งผลให้เงินให้สินเชื่อลดลง เมื่อผนวก เข้ากับภาวะการฟื้นตัวของเศรษฐกิจที่ไม่ต่อเนื่อง จึงทำให้ธนาคารส่วนใหญ่ชะลอการปล่อยกู้ เพราะไม่ต้องการให้มีหนี้ NPL เพิ่มขึ้น อันอาจนำมาซึ่งภาระการกันสำรองที่เพิ่มขึ้นจากการบังคับ ใช้มาตรฐาน IAS 39 และหลักเกณฑ์ Basel II อย่างไรก็ตาม ผลการประมาณค่าที่ได้ไม่พบ ความสัมพันธ์ในระดับที่มีนัยสำคัญทางสถิติในกลุ่มตัวอย่างทั้งสอง

สำหรับผลการประมาณค่าตัวแปรที่แสดงลักษณะเฉพาะของแต่ละธนาคาร และ ตัวแปรด้านมหภาคนั้น เนื่องจากผลการประมาณค่าสัมประสิทธิ์ของตัวแปรส่วนใหญ่ให้ข้อสรุปใน ทำนองเดียวกันกับผลการประมาณค่าในแบบจำลอง LA ที่ทำการศึกษาในหัวข้อแรก (ช่วงระหว่าง ปี 2531-2550) จึงจะไม่นำมากล่าวซ้ำ แต่จะสรุปโดยรวม ตัวอย่างเช่น ปัจจัยด้านขนาดของแต่ละ ธนาคาร “Size” ดังแสดงในตารางที่ 4.4 พบว่า ในกลุ่มตัวอย่างทั้งสอง ค่าสัมประสิทธิ์ดังกล่าว มีค่าเป็นลบ และมีนัยสำคัญทางสถิติ ณ ระดับความเชื่อมั่น 90% และ 99% สำหรับกลุ่มธนาคาร ขนาดใหญ่ 4 ธนาคาร และธนาคารทั้งระบบ 9 ธนาคาร ตามลำดับ ขัดแย้งกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้อาจเนื่องมาจาก ในช่วงระยะเวลาที่ทำการศึกษานี้ (2540-2550) เป็นช่วงที่ธนาคารพาณิชย์ ต่างๆ อยู่ในช่วงระหว่างการฟื้นฟูกิจการ ปัญหา NPL ยังเป็นปัญหาสำคัญ โดยเฉพาะธนาคาร ขนาดใหญ่หลายแห่งเลือกที่จะทำการบริหารแก้ไขหนี้มีปัญหาด้วยตัวเอง จึงต้องมีภาระในการกัน สำรองจำนวนมาก และธนาคารเหล่านี้ยังต้องระมัดระวังในการปล่อยสินเชื่อ ขณะที่ธนาคารขนาด กลาง และขนาดเล็กเลือกวิธีการโอนหนี้มีปัญหาให้กับบริษัทบริหารสินทรัพย์ต่างๆ ที่ถูกจัดตั้งขึ้น โดยรัฐบาล และยอมให้ธนาคารต่างชาติที่มีฐานะทางการเงินเข้มแข็งเข้ามาเพิ่มทุน จึงเปิดโอกาส ให้ธนาคารเหล่านี้สามารถเข้ามาแข่งขันในการปล่อยสินเชื่อได้มากขึ้น และเมื่อพิจารณา สัมประสิทธิ์ของปัจจัยด้านหนี้มีปัญหาของแต่ละธนาคาร “NPL” พบว่า ค่าสัมประสิทธิ์ดังกล่าว มีค่าเป็นลบ และมีนัยสำคัญทางสถิติ ณ ระดับความเชื่อมั่น 95% และ 90% ในกลุ่มธนาคารขนาด

ใหญ่ และธนาคารทั้งระบบ ตามลำดับ เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ กล่าวคือ ธนาคารที่มีหนี้มีปัญหามาก จะพยายามตัดลดการปล่อยสินเชื่อ เพื่อไม่ให้ปัญหาลุกลามออกไป อย่างไรก็ตาม เป็นที่น่าสังเกตว่า การกระทำดังกล่าวอาจจะส่งผลกระทบต่อภาคธุรกิจไม่สามารถขับเคลื่อนการดำเนินงานต่อไปได้ และส่งผลให้ภาวะเศรษฐกิจของประเทศหยุดชะงักได้ ในที่นี้มีเพียงค่าสัมประสิทธิ์ของ GR ที่พบความสัมพันธ์กับ LA ในทิศทางตรงกันข้าม ขัดแย้งกับแนวคิดทางทฤษฎีและสมมติฐานที่คาดว่า การขยายตัวทางเศรษฐกิจ จะทำให้ธนาคารมีโอกาสในการปล่อยสินเชื่อเพิ่มมากขึ้น ทั้งนี้อาจเนื่องมาจาก ในช่วงที่ทำการศึกษาในครั้งนี้ (2540-2550) เป็นช่วงที่ภาวะเศรษฐกิจไทยยังอยู่ในช่วงบอบช้ำจากวิกฤตเศรษฐกิจปี 2540 และการฟื้นตัวไม่มีความต่อเนื่อง ดังนั้น ถึงแม้ว่าภาคธุรกิจจะมีอุปสงค์สินเชื่อเพิ่มขึ้น แต่ธนาคารอาจไม่เต็มใจที่จะปล่อยกู้ หรืออาจเกิด Credit Crunch

2. อัตราการขยายตัวของเงินลงทุนในหลักทรัพย์ต่อสินทรัพย์รวม (IA)

ในการประมาณค่าความสัมพันธ์ทางสถิติระหว่าง IA กับตัวแปรอิสระ ดังแสดงในแบบจำลองที่ 3-4 ของตารางที่ 4.4 พบปัญหาในทำนองเดียวกันกับการประมาณค่าทางสถิติในแบบจำลอง LA กล่าวคือ ค่า D.W. ที่คำนวณได้จากแบบจำลองทั้งสอง มีค่าอยู่ระหว่าง d_u กับ $4-d_u$ เป็นช่วงที่ไม่สามารถสรุปได้ว่ามีปัญหา Autocorrelation เกิดขึ้นกับข้อมูลหรือไม่ ในที่นี้ได้พยายามบรรเทาปัญหาด้วยวิธีการ First-Difference “AR(1)” เช่นเดียวกัน แต่ค่า D.W. ที่ได้ยังคงอยู่ช่วงที่ไม่สามารถสรุปได้ว่ามีปัญหา Autocorrelation เกิดขึ้นกับข้อมูลหรือไม่เช่นกัน (ผลการประมาณด้วย OLS ; AR(1) แสดงในภาคผนวก ข ตารางที่ 2: แบบจำลองที่ 3-4)

สำหรับผลการประมาณค่าของกลุ่มธนาคารขนาดใหญ่ 4 ธนาคาร พบว่าค่าสัมประสิทธิ์ของตัวแปร “RBC” มีค่าเป็นลบ และมีค่าแตกต่างจากศูนย์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ณ ระดับความเชื่อมั่น 95% ขณะที่ในกลุ่มธนาคารทั้งระบบ 9 ธนาคาร ค่าสัมประสิทธิ์ดังกล่าว มีค่าเป็นลบเช่นกัน แต่ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งจะเห็นได้ว่า IA กับ RBC มีทิศทางความสัมพันธ์เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ กล่าวคือ ธนาคารที่มีอัตราส่วนเงินกองทุนต่อสินทรัพย์เสี่ยงต่ำ มีแนวโน้มที่จะเคลื่อนย้าย Portfolios มาลงทุนในสินทรัพย์ที่มีน้ำหนักความเสี่ยงต่ำกว่า ดังเช่นเงินลงทุนในหลักทรัพย์มากขึ้น

สำหรับตัวแปรที่แสดงลักษณะเฉพาะของแต่ละธนาคาร และตัวแปรด้านมหภาค ดังแสดงในตารางที่ 4.4 จะเห็นได้ว่า ผลการประมาณค่าทางสถิติระหว่าง IA กับแต่ละตัวแปรอิสระ ให้ทิศทางความสัมพันธ์เช่นเดียวกันกับผลการประมาณค่าในแบบจำลอง IA ที่ทำการศึกษา

ในหัวข้อแรก (ดูตารางที่ 4.1 น.90) เพียงแต่มีบางตัวแปรที่ค่าสัมประสิทธิ์มีนัยสำคัญทางสถิติ แตกต่างกันในที่นี้เพื่อไม่ให้เป็นการอธิบายที่ซ้ำซ้อนกับผลการศึกษาในช่วงแรก จึงขอยกตัวอย่างบางตัวแปรที่น่าสนใจ เช่น ปัจจัยด้านขนาดของแต่ละธนาคาร (Size) พบว่า ในกลุ่มธนาคารทั้งระบบ 9 ธนาคาร ค่าสัมประสิทธิ์ดังกล่าว มีค่าเป็นลบ และมีระดับนัยสำคัญทางสถิติ ณ ระดับความเชื่อมั่น 95% (ผลการศึกษาในหัวข้อแรก ไม่พบความสัมพันธ์ในระดับที่มีนัยสำคัญทางสถิติ) อธิบายได้ว่าธนาคารขนาดกลาง และขนาดเล็กที่ฐานะเงินกองทุนมีความเข้มแข็งน้อยกว่าธนาคารขนาดใหญ่ ได้มีการปรับตัวที่จะจัดสรร Portfolios มาลงทุนในหลักทรัพย์เพิ่มมากขึ้น ขณะที่ผลการประมาณค่าของดัชนีผลผลิตอุตสาหกรรม (MPI) ในกลุ่มธนาคารขนาดใหญ่ 4 ธนาคาร พบว่า ค่าสัมประสิทธิ์ดังกล่าวมีค่าเป็นลบ และมีนัยสำคัญทางสถิติ ณ ระดับความเชื่อมั่น 90% นั้น สอดคล้องกับสมมติฐานที่ว่า ภาคธุรกิจที่มีการลงทุนลดลง ทำให้ธนาคารขนาดใหญ่เลือกที่จะนำเงินมาลงทุนในหลักทรัพย์เพิ่มขึ้น (ผลการศึกษาในหัวข้อแรก ไม่พบความสัมพันธ์ในระดับที่มีนัยสำคัญทางสถิติ)

4.2.2 ผลการศึกษาผลกระทบของการดำรงเงินกองทุนตามหลักเกณฑ์ Basel I ต่อผลการดำเนินงานของธนาคารพาณิชย์ไทย

ในการประมาณค่าความสัมพันธ์ทางสถิติระหว่างตัวแปรแสดงผลการดำเนินงานของธนาคารพาณิชย์ไทย อันได้แก่ อัตรากำไรต่อสินทรัพย์รวม (ROA) อัตรารายได้ดอกเบี้ยสุทธิต่อสินทรัพย์รวม (NIM) และอัตราค่าใช้จ่ายในการดำเนินงานต่อสินทรัพย์รวม (OCA) กับตัวแปรอิสระต่างๆ ของกลุ่มตัวอย่างธนาคารขนาดใหญ่ 4 ธนาคาร และธนาคารทั้งระบบ 9 ธนาคาร ดังแสดงในแบบจำลองที่ 1-6 ของตารางที่ 4.5 นั้น แบบจำลองส่วนใหญ่ (ยกเว้นแบบจำลองที่ 2 และ 6) พบว่ามีปัญหา Autocorrelation เกิดขึ้นกับข้อมูล และจากการบรรเทาปัญหาด้วยวิธี First-Difference “AR(1)” ทำให้ค่า D.W. ที่ได้ดีขึ้น จนอยู่ในช่วงที่สามารถปฏิเสธสมมติฐานว่ามีปัญหา Autocorrelation (ผลการประมาณค่าแบบจำลองที่ 1 3 4 และ 5 ด้วยวิธี OLS แสดงในภาคผนวก ข ตารางที่ 3: แบบจำลองที่ 1-4 ตามลำดับ)

1. อัตรากำไรต่อสินทรัพย์รวม (ROA)

แบบจำลองที่ 1-2 ในตาราง 4.5 แสดงผลการประมาณค่าความสัมพันธ์ทางสถิติระหว่าง ROA กับตัวแปรอิสระ ภายหลังจากได้บรรเทาปัญหา Autocorrelation ด้วยวิธี AR(1) จะเห็นได้ว่า ผลการประมาณค่าของกลุ่มธนาคารขนาดใหญ่ 4 ธนาคาร (แบบจำลองที่ 1)

ตารางที่ 4.5
ผลการประมาณค่าทางสถิติที่มี ROA NIM และ OCA เป็นตัวแปรตาม
ระหว่างปี 2540-2550

	$ROA_{i,t}$		$NIM_{i,t}$		$OCA_{i,t}$	
	B4	Total9	B4	Total9	B4	Total9
<i>Constant</i>	-126.818 (1.614)	-86.244** (2.451)	4.806 (0.511)	2.910 (0.682)	8.383 (0.603)	25.493 (4.043)
$RBC_{i,t-1}$	0.185** (2.098)	-0.204 (1.178)	-0.016 (0.880)	0.031*** (1.718)	-0.001 (0.047)	0.014 (0.444)
$Size_{i,t-1}$	9.437 (1.596)	6.945** (2.418)	-0.318 (0.458)	-0.343 (0.978)	-0.535 (0.511)	-2.120* (4.118)
$NPLL_{i,t-1}$	0.846** (2.631)	0.831*** (1.843)	-0.139** (2.312)	0.034 (0.695)	-0.012 (0.171)	0.093 (1.146)
GR_{t-1}	0.333 (1.658)	0.295*** (1.731)	0.007 (0.701)	0.008 (0.511)	-0.028*** (1.848)	0.006 (0.195)
INT_{t-1}	-0.610 (1.521)	-0.586** (2.013)	-0.183** (2.375)	0.006 (0.049)	0.035 (0.428)	0.187* (3.575)
MPI_{t-1}	-0.022 (1.118)	-0.010 (0.304)	0.028* (4.987)	0.028* (5.218)	0.008*** (2.038)	0.024* (3.963)
$AR(1)$	-0.323*** (1.755)	-	0.624* (5.208)	0.528* (5.983)	0.320** (2.111)	-
<i>Obs.</i>	36	90	36	81	36	90
R^2	0.827	0.401	0.956	0.902	0.712	0.528
<i>F-stat</i>	11.925	3.592	54.323	40.097	6.195	5.999
<i>D.W.</i>	2.055	2.408	1.944	2.362	1.885	1.727

หมายเหตุ: ตัวเลขใน () คือ ค่า t-statistic

* มีนัยสำคัญ ณ ระดับความเชื่อมั่น 0.01

** มีนัยสำคัญ ณ ระดับความเชื่อมั่น 0.05

*** มีนัยสำคัญ ณ ระดับความเชื่อมั่น 0.1

ค่าสัมประสิทธิ์ของตัวแปร RBC มีค่าเป็นบวก และมีนัยสำคัญทางสถิติ ณ ระดับความเชื่อมั่น 95% เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ นั่นคือ ธนาคารที่มีอัตราส่วนเงินกองทุนต่อสินทรัพย์เสี่ยงสูง มีโอกาสในการทำกำไรมากกว่าธนาคารที่มีอัตราส่วนต่ำกว่า ขณะที่ในกลุ่มธนาคารทั้งระบบ 9 ธนาคาร ผลการศึกษาให้คำตอบที่แตกต่างออกไป กล่าวคือ พบความสัมพันธ์ในทิศทางตรงข้ามระหว่าง ROA กับ RBC ไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ อย่างไรก็ตาม ไม่พบความสัมพันธ์ในระดับที่มีนัยสำคัญทางสถิติ

สำหรับตัวแปรแสดงลักษณะเฉพาะของแต่ละธนาคาร และตัวแปรด้านมหภาคนั้น ในกลุ่มธนาคารขนาดใหญ่ 4 ธนาคาร ตัวแปรที่มีความสัมพันธ์ในระดับที่มีนัยสำคัญทางสถิติกับตัวแปรตาม ROA ได้แก่ NPLL พบความสัมพันธ์กันในทิศทางบวก ณ ระดับความเชื่อมั่น 95% ขณะที่ในกลุ่มธนาคารทั้งระบบ 9 ธนาคาร พบว่า ค่าสัมประสิทธิ์ของ NPLL มีค่าเป็นบวก เช่นเดียวกัน และมีนัยสำคัญทางสถิติ ณ ระดับความเชื่อมั่น 90% ส่วนค่าสัมประสิทธิ์ของ GR และ INT มีค่าเป็นบวก และลบ ณ ระดับความเชื่อมั่น 90% และ 95% ตามลำดับ ทิศทางความสัมพันธ์ของตัวแปรเหล่านี้ให้ข้อสรุปในทำนองเดียวกันกับผลการประมาณแบบจำลอง ROA ในหัวข้อแรก อาจอธิบายได้ว่า ภาวะขยายตัวทางเศรษฐกิจ และอัตราดอกเบี้ยในระดับต่ำ เป็นปัจจัยที่มีผลต่อความสามารถในการทำกำไรของธนาคารพาณิชย์ไทย

2. อัตรารายได้ดอกเบี้ยสุทธิต่อสินทรัพย์รวม (NIM)

ในการประมาณค่าความสัมพันธ์ระหว่าง NIM กับตัวแปรอิสระในแบบจำลองแสดงในแบบจำลองที่ 3-4 ในตารางที่ 4.5 จะเห็นได้ว่า ผลการประมาณค่าของกลุ่มธนาคารขนาดใหญ่ 4 ธนาคาร ค่าสัมประสิทธิ์ของตัวแปร RBC มีค่าเป็นลบ ไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ กล่าวคือ ธนาคารที่มีอัตราส่วนเงินกองทุนต่อสินทรัพย์สูง (ต่ำ) จะทำให้ NIM ลดลง (เพิ่มขึ้น) ทั้งนี้ อาจอธิบายได้ว่า ในช่วงที่ทำการศึกษานี้ อยู่ในช่วงหลังจากเกิดวิกฤตเศรษฐกิจปี 2540 ธนาคารส่วนใหญ่ประสบปัญหาด้านเงินกองทุนไม่เพียงพอ จึงต้องทำการระดมทุนเพื่อให้ผ่านเกณฑ์ขั้นต่ำที่ธนาคารแห่งประเทศไทยกำหนดไว้ตามหลักเกณฑ์ Basel I แนวทางที่ธนาคารขนาดใหญ่เลือกใช้ในการเพิ่มทุนคือ การออกหุ้นบุริมสิทธิควบหุ้นกู้ด้อยสิทธิหรือ SLIPS/CAPS เพื่อรักษาสิทธิในการบริหารงานไว้ต่อไป แต่ต้องแลกด้วยการจ่ายดอกเบี้ยในอัตราสูง จึงทำให้ NIM มีค่าต่ำ ดังนั้น เครื่องหมายที่ได้จากการศึกษานี้จึงมีค่าเป็นลบ ไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ อย่างไรก็ตาม ไม่พบความสัมพันธ์ในระดับที่มีนัยสำคัญทางสถิติ เมื่อพิจารณาในกลุ่มธนาคารทั้งระบบ 9 ธนาคาร พบว่า ความสัมพันธ์ทางสถิติระหว่าง NIM กับ RBC ในทิศทางบวก และมีนัยสำคัญทางสถิติ

ณ ระดับความเชื่อมั่น 90% เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้เนื่องจาก ธนาคารขนาดกลาง และขนาดเล็ก เลือกรisikoในการระดมทุนที่แตกต่างจากธนาคารขนาดใหญ่ เพราะความน่าเชื่อถือใน หุ่นมีน้อยกว่าธนาคารขนาดใหญ่ จึงจำเป็นต้องเพิ่มทุนด้วยวิธีการควบรวมกิจการ หรือขายหุ้นเพิ่ม ทุนให้กับธนาคารต่างชาติเข้ามาถือหุ้นใหญ่ ดังนั้น ธนาคารเหล่านี้จึงไม่มีภาระในการจ่ายดอกเบี้ย ในอัตราสูง แต่ก็ต้องแลกมาด้วยการสูญเสียอำนาจในการบริหารให้กับต่างชาติ

สำหรับผลการประมาณค่าตัวแปรแสดงลักษณะเฉพาะของแต่ละธนาคาร และตัวแปรด้านมหภาค พบว่า ในกลุ่มธนาคารขนาดใหญ่ 4 ธนาคารนั้น ตัวแปรอัตราดอกเบี้ยค้าง รับต่อเงินให้สินเชื่อ (NPLL) และอัตราดอกเบี้ยเงินให้กู้ยืม (INT) มีความสัมพันธ์ในทิศทางตรงกัน ข้ามกับ NIM ในระดับที่มีนัยสำคัญทางสถิติ ณ ระดับความเชื่อมั่น 95% ขณะที่ตัวแปรดัชนี ผลผลิตอุตสาหกรรม (MPI) มีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันกับ NIM ด้วยระดับความเชื่อมั่น 99% อาจอธิบายได้ว่าอัตราดอกเบี้ยเงินให้กู้ยืมที่ปรับลดลง และภาวะเศรษฐกิจที่เกือหนุน ช่วยให้ ผู้กู้มีต้นทุนทางการเงินลดลงและมีความสามารถในการชำระหนี้เพิ่มขึ้น ทำให้มีการปรับปรุง โครงสร้างหนี้ประสบความสำเร็จมากขึ้น ธนาคารก็ได้ประโยชน์จากการสามารถจัดเก็บดอกเบี้ย ค้างได้มากขึ้น สำหรับในกลุ่มธนาคารทั้งระบบ 9 ธนาคารนั้น มีเพียงตัวแปร MPI ที่พบ ความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันกับ NIM ในระดับที่มีนัยสำคัญทางสถิติ ณ ระดับความเชื่อมั่น 99% ส่วนตัวแปรอื่นๆ ไม่พบความสัมพันธ์ในระดับที่มีนัยสำคัญทางสถิติ

3. อัตราค่าใช้จ่ายในการดำเนินงานต่อสินทรัพย์รวม (OCA)

ผลการประมาณค่าความสัมพันธ์ทางสถิติระหว่าง OCA กับตัวแปรอิสระ ดังแสดงในแบบจำลองที่ 5-6 ของตารางที่ 4.5 จะเห็นได้ว่า ในกลุ่มธนาคารขนาดใหญ่ 4 ธนาคาร ค่าสัมประสิทธิ์ของตัวแปร RBC มีค่าเป็นลบ ชัดแย้งกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ว่า ธนาคารที่มี เงินกองทุนมาก มีความจำเป็นต้องลงทุนทางด้านบุคลากรเพื่อรองรับการปล่อยสินเชื่อเพิ่มขึ้น และการบริหาร Portfolios ที่มีจำนวนมาก ทำให้ต้นทุนการดำเนินงานเพิ่มขึ้นตามไป ขณะที่ใน กลุ่มธนาคารทั้งระบบ 9 ธนาคาร เราพบความสัมพันธ์ระหว่าง OCA กับ RBC ในทิศทางเดียวกัน เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ อย่างไรก็ตาม ผลการประมาณค่าของตัวแปร RBC ในกลุ่มตัวอย่างทั้ง สอง ไม่พบความสัมพันธ์ในระดับที่มีนัยสำคัญทางสถิติ

เมื่อพิจารณาผลการประมาณค่าสัมประสิทธิ์ของตัวแปรที่แสดงลักษณะเฉพาะของแต่ละธนาคาร พบว่า ในทั้งสองกลุ่มตัวอย่าง ค่าสัมประสิทธิ์ของตัวแปร Size มีค่าเป็นลบ และในกลุ่มธนาคารขนาดใหญ่ 4 ธนาคาร ค่าสัมประสิทธิ์ของตัวแปร NPLL มีค่าเป็นลบ ผลการศึกษาที่ได้ขัดแย้งกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ว่า ธนาคารที่มีขนาดใหญ่ จะมีอัตราค่าใช้จ่ายในการดำเนินงานต่อสินทรัพย์รวมต่ำกว่าธนาคารขนาดเล็ก และธนาคารที่มีอัตราส่วนดอกเบี้ยค้างรับต่อเงินให้สินเชื่อสูง จะมีค่าใช้จ่ายในการดำเนินงานสูงตามไปด้วย ทั้งนี้สาเหตุที่ความสัมพันธ์ดังกล่าวไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ อาจเนื่องมาจากการเปิดเสรีให้ธนาคารต่างชาติที่มีความก้าวหน้าทางด้านเทคโนโลยี และเงินทุนจำนวนมากเข้ามาแข่งขันในตลาดสินเชื่อไทยมากขึ้น ทำให้ธนาคารขนาดใหญ่ เจ้าของส่วนแบ่งตลาดเดิมต้องพยายามปรับปรุงและพัฒนาการดำเนินงานให้มีความทันสมัยมากขึ้น เช่น การลงทุนในเทคโนโลยีใหม่ๆ การปรับปรุงสาขาให้ทันสมัยดึงดูดใจลูกค้า และการให้บริการระบบอิเล็กทรอนิกส์ (E-Banking) เพื่อความสะดวกสบายรวดเร็วในการให้บริการ เป็นต้น นอกจากนี้ การที่ธนาคารขนาดใหญ่เหล่านี้เลือกที่จะดำเนินการแก้ปัญหาที่มีปัญหาด้วยตนเอง แม้ว่าจะสามารถลดหนี้มีปัญหาลงไปได้ และสูญเสียน้อยกว่าการขายหนี้มีปัญหาก็กับภาครัฐ แต่ก็ทำให้มีต้นทุนในการดำเนินงานในส่วนนี้มากขึ้นเช่นกัน สำหรับในกลุ่มธนาคารทั้งระบบ 9 ธนาคาร ผลการประมาณค่าสัมประสิทธิ์ของตัวแปร NPLL พบว่า มีค่าเป็นบวก ทิศทางความสัมพันธ์เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ แต่ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

สำหรับผลการประมาณค่าตัวแปรด้านมหภาค จะเห็นได้ว่า ในกลุ่มธนาคารขนาดใหญ่ 4 ธนาคารนั้น ตัวแปรอัตราการขยายตัวทางเศรษฐกิจ (GR) และดัชนีผลผลิตอุตสาหกรรม (MPI) มีความสัมพันธ์กับ OCA ในทิศทางลบ และบวก ตามลำดับ และมีนัยสำคัญทางสถิติ ณ ระดับความเชื่อมั่น 90% เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ขณะที่ในกลุ่มธนาคารทั้งระบบ 9 ธนาคาร มีตัวแปร INT และ MPI ที่มีความสัมพันธ์กับ OCA ในระดับที่มีนัยสำคัญทางสถิติ ณ ระดับความเชื่อมั่น 99% โดยค่าสัมประสิทธิ์ทั้งสองตัวแปรดังกล่าว มีค่าเป็นบวก เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้เช่นเดียวกัน